

Μάθημα 5ο: Ελευθερισμός και η θεωρία του ελάχιστου κράτους

Διδάσκων:
Βαγγέλης Παπαδημητρόπουλος

Σκοπός του μαθήματος

Η κατανόηση των βασικών στοιχείων της πολιτικής θεωρίας του ελευθερισμού

Εκδοχές φιλελευθερισμού

- **Κλασικός φιλελευθερισμός** (Χομπς, Λοκ, Μιλ) > αρνητική ελευθερία, ατομικά δικαιώματα, φιλελεύθερη δημοκρατία
- **Ωφελιμιστικός φιλελευθερισμός** (Μπένθαμ, Μιλ) > συνεπειοκρατική αντίληψη του ορθού = ορθή είναι η μέγιστη δυνατή ωφέλεια για το μέγιστο αριθμό πολιτών
- **Οικονομικός φιλελευθερισμός** (Σμιθ) > οικονομία της αγοράς
- **Εξισωτικός φιλελευθερισμός** (Ρωλς) > αναδιανεμητική δικαιοσύνη, η αρχή της διαφοράς
- **Ελευθερισμός (Χάγιεκ, Νόζικ) > ελάχιστο κράτος**
- **Νεοφιλελευθερισμός** > παρεμβατικό/ρυθμιστικό καπιταλιστικό κράτος

Βασικές προκείμενες ελευθερισμού

Κεντρική ηθική αξία (δικαίωμα) είναι το αυτεξούσιο (ιδιοκτησία εαυτού) > η ατομική (αρνητική) ελευθερία.

Κάθε εξωτερική παρέμβαση - κράτος ή άλλα άτομα - στην ατομική ελευθερία θεωρείται καταναγκασμός ή πατερναλισμός.

Ελεύθερη οικονομία που βασίζεται:

- στα ατομικά δικαιώματα ιδιοκτησίας
- στην ιδιωτική επιχειρηματικότητα
- στην ελεύθερη συγκατάθεση που διέπει τη σύναψη συμβολαίων και διενέργεια εμπορικών συναλλαγών
- στην εθελοντική και αυθόρμητη συνεργασία μεταξύ ιδιωτών

Ελάχιστο κράτος: η ηθική νομιμοποίηση του κράτους έγκειται στην προστασία των ατομικών δικαιωμάτων και στην επιδιαιτησία της ελεύθερης αγοράς (Λοκ, Χιουμ, Σμιθ, Καντ).

Η αναδιανομή πλούτου (φορολογία) συνιστά καταναγκασμό και παραβίαση των δικαιωμάτων του ατόμου.

Διαφορετικές ηθικές/κανονιστικές θεμελιώσεις του ελευθερισμού

Συμφωνούν στο βασικό δικαίωμα της ιδιοκτησίας του εαυτού > αρνητική ελευθερία, ατομική ιδιοκτησία

Διαφωνούν στον τρόπο θεμελίωσης και στον σκοπό του δικαιώματος:

- **Δεοντολογικός ελευθερισμός** (Λοκ, Καντ, Ρόθμπαντ, Νόζικ, Στάινερ) > το θεμέλιο της ιδιοκτησίας εαυτού είναι το φυσικό δίκαιο (Λοκ, Νόζικ) ή ο λόγος (Καντ), σκοπός η δικαιοσύνη
- **Νεοαριστοτελικός ευδαιμονισμός** > το θεμέλιο της ιδιοκτησίας εαυτού είναι η αρετή (ατομικό τέλος), η δικαιοσύνη είναι μέσο προς τον σκοπό της ευδαιμονίας
- **Συμβολαιοκρατία** > το θεμέλιο της ιδιοκτησίας εαυτού είναι το αμοιβαίο πλεονέκτημα, σκοπός η τήρηση των συμφωνηθέντων
- **Συνεπειοκρατία, ωφελιμισμός** (Χάγιεκ, Μίζες) > το θεμέλιο της ιδιοκτησίας εαυτού είναι η οικονομική και κοινωνική αποτελεσματικότητα (Αυστριακή σχολή), σκοπός η μεγιστοποίηση της ωφελιμότητας (νεοκλασσικά οικονομικά)

Ιδιοκτησία εαυτού (Λοκ, Καντ, Νόζικ)

Αυτεξούσιο = έχω πλήρη ιδιοκτησία του εαυτού μου και μπορώ να κάνω ό,τι θέλω αρκεί να σέβομαι το αυτεξούσιο του άλλου

Το επιχείρημα της ιδιοκτησίας του εαυτού (Λοκ, Νόζικ) ως επίκληση στην **ηθική ισότητα** > αντιμετώπιση των ανθρώπων ως αυτοσκοπών (Καντ)

Η ιδιοκτησία εαυτού επεκτείνεται στη φύση μέσω της εργασίας (Λοκ) > ατομική ιδιοκτησία.

Δικαιούμαστε να ιδιοποιούμε τμήματα της φύσης μέσω της εργασίας μας αρκεί να αφήνουμε αρκετή ποσότητα και εξίσου καλής ποιότητας και για τους άλλους (Λοκ) > ισότητα

Εκδοχές ελευθερισμού

- **Αριστερός ελευθερισμός:** αντιτίθεται στα μονοπώλια του κράτους και του καπιταλισμού, υποστηρίζει συνεργατικά εγχειρήματα αυτοοργάνωσης, αντιτίθεται στον σεξισμό, στον ρατσισμό, στον κρατισμό, στον εθνικισμό > **εξισωτικός ατομικισμός, αντικαπιταλισμός, αναρχοκομμουνισμός, ελευθεριακός σοσιαλισμός, αναρχοσυνδικαλισμός, ατομικιστικός αναρχισμός**
- **Δεξιός ελευθερισμός:** υποστηρίζει τον υπάρχοντα καπιταλισμό και το ελάχιστο κράτος, συμμαχεί με τον κοινωνικό συντηρητισμό που αναπαράγει την πατριαρχία, την ανισότητα, την πολιτισμική ομογενοποίηση > **αναρχοκαπιταλισμός, ακροδεξιά**

Οι δεξιοί ελευθεριστές δεν είναι αναρχικοί: το ελάχιστο κράτος της δικαιοσύνης και της αστυνομίας πρέπει να επιτηρεί και να επιβάλλει περιορισμούς στην ατομική ελευθερία, προκειμένου να διατηρήσει τα ιδιοκτησιακά δικαιώματα.

Αναρχισμός $\Leftrightarrow$ Αριστερός ελευθερισμός = απουσία κεντρικής αρχής, αυθόρμητη σύμπτωση ατομικών συμφερόντων

Ιδιοκτησία εαυτού και (συν)ιδιοκτησία κόσμου

Αριστεροί και δεξιοί ελευθεριστές συγκλίνουν στην προάσπιση της ιδιοκτησίας εαυτού (**≠ ΚΟΙΝΟΤΙΣΤΕΣ**) και αποκλίνουν στην κοινή ιδιοκτησία των φυσικών πόρων.

Δεξιοί ελευθεριστές: ο κόσμος δεν ανήκει σε κανέναν > τα άτομα μπορούν να ιδιοποιηθούν τη φύση χωρίς να απαιτείται η ύπαρξη μιας κεντρικής αρχής ή ενός προϋπάρχοντος πολιτικού θεσμού ή η συγκατάθεση των άλλων ατόμων

≠

Αριστεροί ελευθεριστές: ο κόσμος ανήκει σε όλους > η ατομική ιδιοκτησία είναι δίκαιο να συνδυάζεται με αναδιανομή πλούτου > φορολογία, αναδιανεμητική δικαιοσύνη

Το πρόβλημα της συλλογικής δράσης

Η ατομική ιδιοκτησία είναι προτιμότερη από το καθεστώς κοινοκτημοσύνης, γιατί βοηθάει στην αποφυγή προβλημάτων συλλογικής δράσης. Η ανοικτή πρόσβαση σε κοινούς πόρους έχει ως αποτέλεσμα την “τραγωδία των κοινών”, η οποία αφορά στην καταστροφή των φυσικών πόρων εξαιτίας της απουσίας κινήτρων για τη λελογισμένη χρήση τους. Η απουσία δικαιωμάτων ατομικής ιδιοκτησίας είτε αποθαρρύνει τον αγρότη να εκμεταλλευτεί μια κοινή γαία, αφού ένας λαθρεπιβάτης μπορεί να οικειοποιηθεί τον καρπό της εργασίας του, είτε ενθαρρύνει πολλούς αγρότες να υπερεκμεταλλευτούν μια κοινή γαία με αποτέλεσμα την εξάντληση του φυσικού πόρου. Τα δικαιώματα ατομικής ιδιοκτησίας χρησιμεύουν στην αντιμετώπιση της “τραγωδίας των κοινών”, αφού δημιουργούν κίνητρα στους ιδιοκτήτες να διατηρήσουν τα μερίδια τους, να αυξήσουν την παραγωγικότητα τους και να ανταλλάξουν τα προϊόντα τους στην αγορά με αμοιβαία επωφελείς όρους. > νεοφιλελευθερισμός, ιδιωτικοποίηση της φύσης

≠

Η Έλινορ Όστρομ βραβεύτηκε με Νόμπελ οικονομίας το 1990 για την ανάδειξη εκατοντάδων περιπτώσεων πόρων κοινής δεξαμενής ελεγχόμενης πρόσβασης (αλιευτικά πεδία, αρδευτικά πεδία, βοσκοτόπους, δάση), τα οποία διαχειρίζονται κοινότητες με όρους κοινοκτημοσύνης και αμεσοδημοκρατίας. > ομότιμη παραγωγή των κοινών, κοινοτισμός

Ελευθερισμός

Αρνητική ελευθερία

Ατομικότητα

Διαχωρισμός του εαυτού

Καπιταλισμός

Ιδιωτική ιδιοκτησία στα μέσα παραγωγής

Κεντρική και ιεραρχική διαχείριση

Μεγιστοποίηση κέρδους

Το αόρατο χέρι της αγοράς

Το ελάχιστο κράτος

Κοινοτισμός ⇔ Αριστερός ελευθερισμός

Θετική ελευθερία

Συλλογικότητα, κοινότητα

Συνύπαρξη εαυτών

Αντικαπιταλισμός, μετακαπιταλισμός

Κοινοκτημοσύνη στα μέσα παραγωγής

Αμεσοδημοκρατία

Αναδιανομή κέρδους

Οικονομική δημοκρατία

Το κράτος συνέταιρος

Ελευθερισμός και νεοφιλελευθερισμός

Ο δεξιός ελευθερισμός τέμνει τον νεοφιλελευθερισμό όταν διατείνεται την ύπαρξη ενός πιο ισχυρού και παρεμβατικού κράτους ως εργαλείο θεσμοθέτησης της ελεύθερης οικονομίας της αγοράς. Το κράτος πρέπει να θεσπίζει νόμους που εξυπηρετούν την ελεύθερη αγορά και την επιχειρηματικότητα. > δεξιά ιδεολογία

Νεοφιλελευθερισμός είναι η μετατροπή του κράτους σε εταιρία που λειτουργεί με κριτήρια αγοράς:

- κεντρική και ιεραρχημένη διαχείριση
- ιδιωτικοποίηση δημόσιων υπηρεσιών (υγεία, εκπαίδευση)
- ανταγωνισμός
- μεγιστοποίηση του κέρδους, λογική κόστους-οφέλους
- περικοπή του κράτους πρόνοιας, το κράτος είναι ακριβό, πρέπει να γίνει πιο φθηνό

Ελευθερισμός και κλασικός φιλελευθερισμός

Κλασικός φιλελευθερισμός και ελευθερισμός **διαφωνούν στα όρια παρέμβασης του κράτους** στην κοινωνία και οικονομία.

Κλασικός φιλελευθερισμός (Λοκ, Σμιθ, Μιλ, Καντ): λιγότερο (Σμιθ) εώς περισσότερο παρεμβατικό (Μιλ, Καντ) κράτος

≠

Ελευθερισμός (Χάγιεκ, Νόζικ, Φρίντμαν): ελάχιστο κράτος που προάγει το αυτεξούσιο και την αρχή της μη-βλάβης (Μιλ).

Το κράτος πρέπει να προστατεύει τα ατομικά δικαιώματα και τους βασικούς νόμους που διέπουν την ελεύθερη οικονομία και ν' απέχει από τον κεντρικό σχεδιασμό της οικονομίας **≠ σοσιαλισμός, σοσιαλδημοκρατία, φιλελεύθερη δημοκρατία**

Ελευθερισμός, ελάχιστο κράτος και δημοκρατία

Οι ελευθεριστές δεν δέχονται τη **διάκριση δημόσιας και ιδιωτικής σφαίρας (φιλελεύθεροι, ρεπουμπλικάνοι)**. Είναι σκεπτικοί ως προς τις θεωρίες κοινωνικού συμβολαίου (φιλελευθερισμός) και τη λειτουργία της δημοκρατίας. Δέχονται την **συγκατάθεση του ατόμου** ως το μόνο ηθικό αξίωμα που διέπει την κοινωνική και οικονομική ζωή.

Η δημοκρατία είναι ένα εργαλείο περιορισμού του κράτους και προστασίας των ατομικών δικαιωμάτων έναντι των ελίτ που προσεταιρίζονται την εξουσία.

Ενώ **οι φιλελεύθεροι και οι σοσιαλιστές** ευνοούν τους περιορισμούς που επιβάλλει η κυβέρνηση, **ο ελευθερισμός** αντιτίθεται σε κάθε κοινωνικό και νομικό περιορισμό της ατομικής ελευθερίας.

Ο Νόζικ δέχεται την ύπαρξη ενός ελάχιστου κράτους του οποίου σκοπός είναι να προασπίζει ένα σύνολο ατομικών δικαιωμάτων πάνω σε εξωτερικά αντικείμενα. Η φορολογία δικαιολογείται μόνο στον βαθμό που χρηματοδοτεί την προστασία των ατομικών δικαιωμάτων.

Ελάχιστο κράτος

- Όχι στον πατερναλισμό.

π.χ. κράνος στη μηχανή. Εφόσον δεν βλάπτονται τρίτα πρόσωπα, και εφόσον οι οδηγοί των μηχανών αναλαμβάνουν τα έξοδα για την περίθαλψή τους σε περίπτωση ατυχήματος, το κράτος δεν έχει κανένα δικαίωμα να υπαγορεύει ποιούς κινδύνους μπορούν να αναλαμβάνουν με τα σώματα και τη ζωή τους.

- Όχι στους νόμους περί ηθών.

π.χ. το κράτος δεν πρέπει να καθορίζει τη σεξουαλικότητα συναινούντων ατόμων (απαγόρευση ομοφυλοφιλίας).

- Όχι στην αναδιανομή εισοδήματος.

π.χ. φορολογία των πλουσίων

Ελευθερία, ηθική ισότητα, δικαιοσύνη, ιδιοκτησία

Ο ωφελιμισμός, ο φιλελευθερισμός και ο ελευθερισμός του Νόζικ, είναι όλες εξισωτικές θεωρίες με την έννοια ότι βασίζονται στην προκείμενη της **ηθικής ισότητας**, η οποία έχει προτεραιότητα έναντι της ελευθερίας.

Για τον Νόζικ, ελεύθεροι είναι όσοι κατέχουν ιδιοκτησία. Όσοι δεν έχουν ιδιοκτησία διαθέτουν μόνο την ελευθερία της εργασίας τους στα όρια της ιδιοκτησίας των άλλων (εργάτες, ελεύθεροι επαγγελματίες).

Η ατομική ιδιοκτησία συνιστά διανομή της ελευθερίας και της ανελευθερίας. Είμαι ελεύθερος στο μέτρο της σχέσης της ιδιοκτησίας μου με κάποιον-α που έχει ή δεν έχει ιδιοκτησία. π.χ. Αν κάποιος-α κατέχει ένα μπιστόνι, μπορεί να φάει από το μπιστόνι του. Αν κάποιος-α δεν κατέχει μπιστόνι, πρέπει να εργαστεί για ν' αγοράσει για να φάει.

Ο Νόζικ δεν ενδιαφέρεται πρωτίστως για την ελευθερία αλλά για την δικαιοσύνη. Δεν ενδιαφέρεται για την οικονομική και κοινωνική ισότητα αλλά για την ηθική ισότητα στη βάση της ιδιοκτησίας εαυτού και στην συγκατάθεση σε κάθε συναλλαγή.

Η οικονομική ανισότητα μεταξύ του Μάικλ Τζόρνταν και του φτωχού θεατή που πληρώνει το εισιτήριο για να τον δει είναι ηθική, αφού είναι προϊόν ελεύθερης συναλλαγής που βασίζεται στην συγκατάθεση του θεατή στην τιμή του εισιτηρίου.

Το ελάχιστο κράτος (από τον Σμιθ στον Χάγιεκ)

Το αόρατο χέρι της αγοράς είναι ο καλύτερος ρυθμιστής της οικονομίας (Σμιθ).

Ο καπιταλισμός (η ιδιωτική επιχειρηματικότητα και το εμπόριο) ανταποκρίνεται στην κοινωνική και ηθική ψυχολογία των ατόμων καλύτερα από το κράτος (Σμιθ).

Το κράτος δεν έχει τη δυνατότητα να καθοδηγήσει μεγάλο αριθμό πολιτών. Οι πολίτες χαίρουν μιας σχετικής αυτονομίας στη λήψη αποφάσεων και ανταποκρίνονται στις κοινωνικές συνθήκες με τέτοιο τρόπο που είναι αδύνατο να προβλέψει και να ελέγξει το κράτος με κεντρικό σχεδιασμό της οικονομίας και της κοινωνίας (Χάγιεκ).

Είναι πιο εύλογο κάποιος να κάνει έκκληση στο ατομικό συμφέρον μέσω της οικονομικής ανταλλαγής στο πλαίσιο της ελεύθερης αγοράς παρά να επιδοθεί σε κρατικό καταναγκασμό (Σμιθ).

Ελάχιστο κράτος και δικαιοσύνη

Ο ρόλος του κράτους ξεκινά και σταματά στην επιδιαιτησία της ελεύθερης αγοράς > κράτος νυχτοφύλακας, δικαιοσύνη

Η δικαιοσύνη προάγει πρωτίστως την αρνητική ελευθερία = βασίζεται στην αρχή της μη-βλάβης > απαγόρευση

Το κράτος πρέπει να είναι αξιολογικά ουδέτερο = να μην αναγάγει μια επιμέρους αξία σε καθολική αξία, π.χ. ανεξιθρησκία.

Το ελάχιστο κράτος είναι ο μόνος αποτελεσματικός τρόπος οργάνωσης των πολύπλοκων και αλληλοεξαρτώμενων ατομικών συμφερόντων με τρόπο αμοιβαία επωφελή για όλους (Χάγκεκ).

Χάγιεκ και η Αυστριακή σχολή οικονομικών

Η κοινωνία και η οικονομία είναι αποτέλεσμα αυθόρμητης τάξης που προκύπτει εξελικτικά στη βάση της δοκιμής και του λάθους (trial and error).

Το κράτος στοχεύει στην προστασία της αρνητικής ελευθερίας, της ατομικής ιδιοκτησίας, των συμβολαίων και της εθελοντικής ανταλλαγής αγορών και προϊόντων.

Η τιμή του προϊόντος εμπεριέχει όλη την αναγκαία πληροφορία σχετικά με την αξία του προϊόντος. Η τιμή είναι το μοναδικό κριτήριο αυτοσυντονισμού της οικονομίας που διαμορφώνεται ελεύθερα στη βάση της προσφοράς και ζήτησης.

Το κράτος δεν μπορεί να σχεδιάσει κεντρικά την οικονομία γιατί δεν μπορεί να έχει πρόσβαση σε όλη την αναγκαία πληροφορία (π.χ. κόστη, πρώτες ύλες). > **το άορατο χέρι της αγοράς κατανέμει βέλτιστα τους φυσικούς πόρους στις πιο αξιόλογες χρήσεις.**

Ο κεντρικός σχεδιασμός της οικονομίας ή η αναδιανομή των πόρων με στόχο την επίτευξη συγκεκριμένων διανεμητικών στόχων, δεν συνιστούν απλώς παρεμβάσεις στην ατομική ελευθερία, αλλά καταλήγουν και σε αναποτελεσματικές διαστρεβλώσεις των διαδικασιών της αγοράς, οι οποίες εάν αφήνονταν να λειτουργούν όπως λειτουργούν θα ωφελούσαν μακροπρόθεσμα τους πάντες.

Swift, Πολιτική Φιλοσοφία

Όσο το κράτος δεν παρεμβαίνει διαστρεβλώνοντας τη διαδικασία, τα άτομα που αλληλεπιδρούν ελεύθερα θα προκαλέσουν μια **καταλλαγή ή αυθόρμητη τάξη** που αποκρυσταλλώνει τις πληροφορίες και τη σοφία, οι οποίες βρίσκονται διάσπαρτες στο νου του καθενός. **Η ελεύθερη αγορά** αντιπροσωπεύει μια τέτοια καταλλαγή με την ετικέτα της τιμής να προσφέρει μια γνώση την οποία εξυπαρχής δεν θα μπορούσε να έχει κανείς κεντρικός σχεδιαστής.

Θεωρία τίτλων του Νόζικ

1. Οι άνθρωποι είναι ιδιοκτήτες του εαυτού τους
2. Ο κόσμος αρχικά δεν αποτελεί ιδιοκτησία κανενός
3. Μπορείς να αποκτήσεις απόλυτα δικαιώματα ιδιοκτησίας στη φύση κατά σειρά προτεραιότητας μέσω της εργασίας σου αρκεί να μην επιδεινώσεις την κατάσταση των άλλων
4. Μπορείς να συναλλάξεις ελεύθερα τα δικαιώματα ιδιοκτησίας σου (εργασία, προϊόντα εργασίας) με τους άλλους > αγορά κεφαλαίου και εργασίας
5. Ο καπιταλισμός ως ηθικό δικαίωμα και απαίτηση > δικαιοσύνη
6. Η φορολογία είναι ανήθικη και άδικη > ελάχιστο κράτος

Κατά την άποψη του Νόζικ, οι άνθρωποι μπορούν να κάνουν ό,τι θέλουν με αυτά που τους ανήκουν:

1. Ο εαυτός τους - το σώμα, τα εγκεφαλικά κύτταρά τους, κλπ.
2. Ο φυσικός κόσμος - γη, ορυκτός πλούτος, κλπ.
3. Τα πράγματα που φτιάχνουν άνθρωποι συμπράττοντες με τον φυσικό κόσμο - αυτοκίνητα, τροφές, υπολογιστές, κλπ.

Δεν μπορεί να υπάρχει δημόσια εκπαίδευση, δημόσια ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, δημόσια συγκοινωνία, δρόμοι, πάρκα. Όλα αυτά συνεπάγονται την ακούσια, καταναγκαστική φορολόγηση κάποιων ανθρώπων, και συνεπώς παραβιάζεται η φόρμουλα της δίκαιης διανομής που συνοψίζεται στην αρχή “από τον καθένα όπως επιλέγει, στον καθένα όπως επιλέγεται”.

Νόζικ, Αναρχία, Κράτος, Ουτοπία

Το πρόβλημα της αρχικής απόκτησης

Κάθε αρχική απόκτηση είναι αθέμιτη, γιατί η γη προϋπάρχει του ανθρώπου και δεν είναι δημιουργία της εργασίας κανενός.

Η ιστορία είναι μια σειρά από άδικες μεταβιβάσεις. Υπάρχουν περιπτώσεις αρχικής απόκτησης που έγιναν με τη χρήση βίας και, ως εκ τούτου, είναι αθέμιτες > όλες οι μετέπειτα μεταβιβάσεις ιδιοκτησίας είναι αθέμιτες > δεν υπάρχει ηθικός λόγος να μην κατάσχει το κράτος τον πλούτο για να τον αναδιανείμει.

Εάν η αρχική χρήση βίας δεν θεωρείται αθέμιτη από τον Νόζικ, τότε ούτε η αναδιανομή είναι αθέμιτη.

Στην περίπτωση που γνωρίζουμε τους δικαιούχους από τους οποίους αποσπάστηκαν αθέμιτα οι πόροι, πρέπει να επιστρέψουμε τους πόρους σε αυτούς (π.χ. Ινδιάνοι της Αμερικής, αφροαμερικάνοι σκλάβοι).

Ρωλς

Αυτεξούσιο, ιδιοκτησία εαυτού, Καντιανή
θεώρηση του ατόμου ως αυτοσκοπό

Αντιτίθεται στον ωφελιμισμό

Αριστερός φιλελεύθερος

Κράτος πρόνοιας

Αναδιανεμητική δικαιοσύνη, αρχή της
διαφοράς

Δεν έχουμε απόλυτο δικαίωμα στην
ιδιοκτησία μας > φυσική και κοινωνική
λοταρία > το ταλέντο και οι δεξιότητες μας
ως οiwονεί κοινά αγαθά

Η φύση (μας) ως κοινό κεφάλαιο

Νόζικ

Αυτεξούσιο, ιδιοκτησία εαυτού, Καντιανή
θεώρηση του ατόμου ως αυτοσκοπό

Αντιτίθεται στον ωφελιμισμό

Δεξιός ελευθεριστής

Ελάχιστο κράτος

Η αναδιανομή και η φορολογία είναι άδικη

Έχουμε απόλυτο δικαίωμα στην ιδιοκτησία
μας

Η φύση ως terra nullius που υπόκειται σε
ιδιωτικοποίηση

Η δικαιοσύνη πρέπει να είναι
τυφλή και ακριβοδίκαιη;

Ρωλς

Δεν είναι ακριβοδίκαιο να λιμοκτονούν οι εκ φύσεως μειονεκτούντες, απλά και μόνο επειδή δεν έχουν να προσφέρουν τίποτα στους άλλους σε μια ελεύθερη συναλλαγή, ή να μην έχουν τα παιδιά ιατροφαρμακευτική περίθαλψη ή εκπαίδευση, μόνο και μόνο επειδή γεννήθηκαν σε φτωχή οικογένεια.

Οι ελεύθερες συναλλαγές πρέπει να φορολογούνται, προκειμένου να αποζημιώνονται αυτοί που μειονεκτούν τόσο εκ φύσεως, αλλά και λόγω της κοινωνικής τους θέσης.

Οι άνθρωποι δικαιούνται ένα ορισμένο μερίδιο στους (κοινούς) πόρους της κοινωνίας.

Νόζικ

Αυτό είναι άδικο διότι οι άνθρωποι δικαιούνται όσα κατέχουν αν τα απέκτησαν δίκαια. Τα σημαντικότερα δικαιώματα είναι αυτά που συγκροτούν την ιδιοκτησία του εαυτού μας.

Η απαίτηση για αναδιανεμητική φορολόγηση των προικοδοτημένων υπέρ των μειονεκτούντων παραβιάζει την ιδιοκτησία του εαυτού μας.

Η αρχή της διαφοράς του Ρωλς εγκαθιδρύει τη μερική ιδιοκτησία των άλλων πάνω στην εργασία μας.

Γιατί όσοι έχουν την τύχη να εργάζονται σκληρά αξίζουν να κερδίζουν περισσότερα χρήματα από εκείνους που δεν είχαν την ίδια τύχη;

Ο Ρωλς αναγνωρίζει κάποιο ρόλο **στην ελεύθερη βούληση**· δεν υποστηρίζει δηλαδή πως κάθε ατομική επιλογή καθορίζεται από τη γενετική και την κοινωνικοποίηση.

Ο Ρωλς δικαίως υποστηρίζει πως είναι άδικο να βρίσκεται κανείς σε καλύτερη ή χειρότερη θέση από τους άλλους απλώς επειδή ευτύχησε ή ατύχησε στη φυσική και την κοινωνική λοταρία, αλλά αδίκως υποστηρίζει ότι οι επιλογές δεν θα έπρεπε να επηρεάζουν καθόλου το πόσο καλή είναι η θέση στην οποία βρίσκεται κανείς. > **έχουμε μια ορισμένη ελευθερία επιλογών**

Αρκεί η αναγνώριση ότι οι άλλοι μάς μοιάζουν (Καντ) για να μας εξωθήσει να δεχτούμε τις θυσίες ή τα βάρη που μπορεί να απαιτεί η ηθική ισότητα; Είναι οι φιλελεύθερες θεωρίες δικαιοσύνης μη ρεαλιστικές, στο βαθμό που προσδοκούν ότι οι άνθρωποι θα δίνουν προτεραιότητα σε ηθικούς λόγους έναντι του ατομικού συμφέροντος;

Μια από τις κύριες μέριμνες των κοινοτιστών, των ρεπουμπλικανών και των φεμινιστριών είναι ότι οι φιλελεύθεροι μας προσφέρουν μια ανεπαρκή ερμηνεία των ηθικών μας κινήτρων.

Ορισμένοι άνθρωποι θα εξακολουθήσουν να είναι σκεπτικιστές, όσον αφορά την ύπαρξη ηθικών καθηκόντων και/ή ηθικών κινήτρων.

Σύνοψη θεματικών

- Εκδοχές φιλελευθερισμού
- Βασικές προκείμενες ελευθερισμού
- Βασικές ηθικές/κανονιστικές θεμελιώσεις του ελευθερισμού
- Ιδιοκτησία εαυτού
- Εκδοχές ελευθερισμού
- Ιδιοκτησία εαυτού, (συν)ιδιοκτησία κόσμου και το πρόβλημα της συλλογικής δράσης
- Ελευθερισμός και κοινοτισμός
- Ελευθερισμός και νεοφιλελευθερισμός
- Ελευθερισμός και κλασικός φιλελευθερισμός
- Ελευθερισμός, ελάχιστο κράτος και δημοκρατία
- Θεωρία τίτλων του Νόζικ
- Το πρόβλημα της αρχικής απόκτησης
- Ελευθερία, ηθική ισότητα, δικαιοσύνη και ιδιοκτησία
- Ελάχιστο κράτος και δικαιοσύνη
- Χάγκεκ και η Αυστριακή σχολή οικονομικών
- Ρωλς και Νόζικ